

ščini, da sta bila r in l samoglasnika.¹ Dve leti za tem je trdil Miklošič na podlagi svojega narečja isto tudi o slovenskem r-u: »Der vocal r lebt im slovenischen fort; anlautend: rdeti se, rž, rsketati; inlautend: brbati, brv . . . črv, škrbati. Die slovenischen grammatiker sind indessen nicht zur erkenntniss der vocalischen natur des r gelangt . . . ; selbst Metelko hat sich, wie es scheint, von der altslovenischen schreibweise bestimmen lassen, dem vocal r einen halbvocal beizugesellen.² Miklošičeve nauke je razglasil štajerski Ilirec Bě-lankin³ l. 1852 v Slov. bčeli ter priporočal temu primerno pisavo: »Bodi nam Jugoslavenom . . . pravilo: r med konsonanti ino na kraju po konsonantu je: rrr bez vsakoga čistoga vokala: trg, prt . . . hrabr, ostr ino na začetku slovke: rdeti, rž, rt, rvati.«⁴

Miklošičeve nauke je tedanji njegov slušatelj na Dunaju, Valjavec, prvi presadil v prakso. Z novo pisavo smrt itd. je združil tudi še več drugih vzhodnoslovenskih in hrvaških posebnosti ter kre-

¹ Lautlehre der altslov. sprache, 1850, 10. 11., glej Marn, Ježičnik, II, 1864, 62.

² Lautlehre der neuslov. spr. 1852, 230. citat po Marnu, l. c. 1864, 63. Miklošič tedaj še ni vedel, da zahodna narečja nimajo samoglasnega r-a.

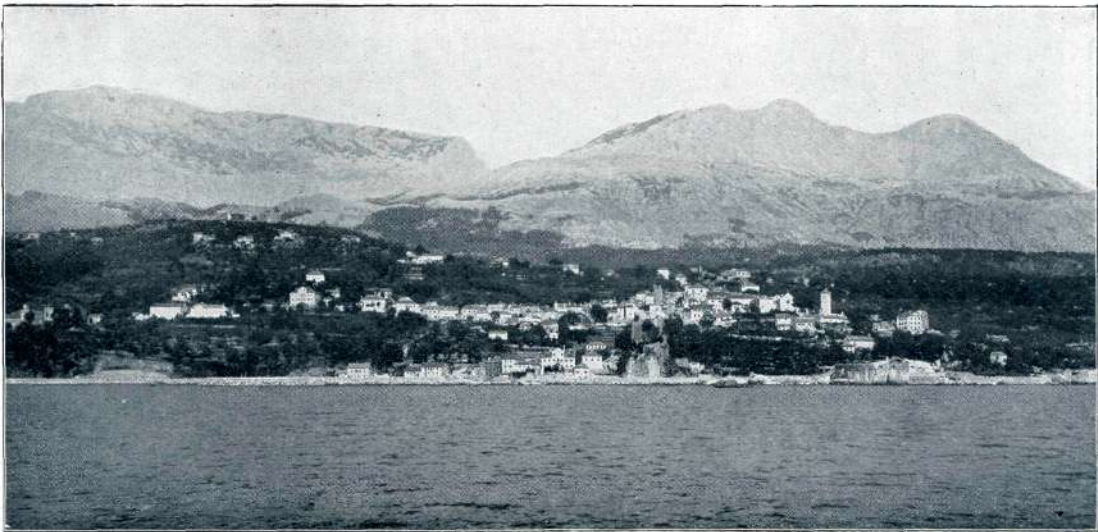
³ »R in L sta slavenska vokala«, str. 181, 192, 204.

⁴ Str. 205. Enako je pisal o l-u: »l je med konsonanti, pred konsonanti na sredi, ino na kraju besede: u ali o ali ou po narečjih: dlǵ = dug — douǵ; . . . pletl = pleto — pletu, pisal = pisav. (Se vé, da bi bolje bilo, pristavljaj, »ako bi se l vseli izrekalo, kakor l naši Rezianci, Nadmariborjanje ino Hrvatje na kraju besedi vseli izrekajo.«)

nil v pisavi v čisto drugo smer, kar je za Valjavca kot učenca Miklošičevega značilno, ker je bil dotlej trd zapadnjak in se je v svojih spisih po Sloveniji, Vedežu, Ljubljanskem Časniku in Novicah več let trdovratno branil novih oblik, kakor njegov prijatelj Trdina. Odslej je bil Valjavec navdušen novotar in je v svojih leposlovnih spisih (do l. 1867) presadil nekatero hrvaško obliko na slovenska tla, od katerih se jih je več sprejelo v splošno pisavo.

Valjavec je začel z novo pisavo v Slov. bčeli l. 1853 in izdal v nji tudi svoje Pesmi l. 1855.¹ Prvi poskus je bil radikalen: piše se naj zlogotvorni r s samim r-om ne samo v deblu (srce, vrt, smrt itd.), temveč tudi v končnici (rebrna, kvatrna; kadr, iskr itd.) in na začetku: rdeč, rjoveti, ržen itd. Toda preden se je vse to sprejelo, je trpelo blizu 50 let. (Dalje.)

¹ Slov. bč. 1853: pisava v deblu: smrt, vrt, drglja, srca, prva (137) vrši, frfrá, frfot (145) krdél (169) itd. tržci (= trgovci) 185; jim prtí gorje (185); pisava v končnici: kvatrna večer, kvatrne noči, kadr (145); toda; blager mnog (193). Po vzhodni slovenščini piše: ugasnola (145) bridko (145, 170) vtihnoli so (169) prekanol bi (170) vrnol se (170) zdrznola sta se, dvignol (178) na trǵi (185) v srći (193). Po hrv. piše: progovor, proǵanjana (145) propad, provrtati (169) prorokovati (177) sovet (169) dušo žrtvujte, po uzrocih (177), dvignol je roci (178). V Pesmih je pisal poleg navadne debelske pisave še sledeče primere z r-om: nečimrnost (10, 13, 32) slehrnega (20, 126) rebrna strahota (196) gen. pl.: iskr (104); proti sevr (124) dalje: rmeno (51, 183) obraz rdí (93) rdé jej žarki (116) lica rdeče (116) ga rdečica je obsula (129) rjove (98, 99) rženega (184) toda verjeti (136).

HERCEGNOVI, UTRDBA OB VHODU
V BOKO KOTORSKO.